

Till Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Dnr: U2020/04429/GV

Synpunkter på SOU 2020:43 Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som motsvarar elevernas kunskaper

Djurbranschens Yrkesnämnd, DYN, representerar arbetslivet och är ett samarbetsorgan för att främja utbildning och rekrytering inom djurbranschen utöver lantbruksdjur och häst. DYN företräder arbetsmarknadens parter inom branschen, se www.djuryn.se. DYN:s verksamhetsområden sysselsätter ca 20.000 yrkesverksamma i Sverige, i 7.000 företag med omsättning drygt 20 miljarder SEK. Den starka tillväxten fortsätter och har under den senaste femårsperioden ökat med 15 - 20 procent. Branschen har behov av yrkesverksamma med utbildning från såväl gymnasial, eftergymnasial som högskolenivå, vilka även besitter praktisk kompetens vad gäller handhavande av djur.

Djurbranschens Yrkesnämnd, DYN, önskar härmed lämna synpunkter på SOU 2020:43, den så kallade Betygsutredningen.

Sammanfattning

DYN anser att utredningen gör ett grundläggande fel då man i förutsättningarna utgår från att det fortsatt ska finnas en uppdelning i högskoleförberedande program och yrkesprogram i gymnasieskolan. Alla gymnasieprogram bör benämnas just gymnasieprogram, inte minst i kommunikationen med ungdomar, deras föräldrar och SYV.

DYN anser att en analys behöver göras av utredningens förslag tillsammans med konsekvenserna av förslagen i den så kallade dimensioneringsutredningen, SOU 2020:33 Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Dessa parallella utredningar innehåller många förslag som är beroende av varann, och det är omöjligt att i dagsläget förutse alla konsekvenser.

DYN ställer sig försiktigt positiv till förslaget om en modell för ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola. Vi förutsätter att större förändringar i utbildningsupplägg förankras av Skolverket med aktuell bransch samt nationellt programråd.

Ämnen och moduler bör så långt det är möjligt utgå från yrkesprov och de befintliga branschvalideringar som yrkesproven bygger på.

DYN anser att högskolorna bör ges rätten att själva besluta om vilka kurser (ämnen) som ska ge eventuella meritpoäng. Då skulle meritpoängen bli mer relevanta för den utbildning som eleven söker.

Synpunkter

1. Utredningens utgångspunkt angående högskoleförberedande program och yrkesprogram i gymnasieskolan

Djurbranschens yrkesnämnd vänder sig starkt mot en av utredningens utgångspunkter, nämligen att den, sedan Gy2011-reformen konstruerade uppdelningen i högskoleförberedande program och yrkesprogram i gymnasieskolan, ska fortsätta.

DYN önskar att den för elever och föräldrar första kritiska vägdelaren inför gymnasievalet snarast tas bort - alla gymnasieprogram bör benämnas just "gymnasieprogram", utan en inledande uppdelning, och därmed gradering, i högskoleförberedande respektive yrkesprogram. Detta ser vi som viktigt i kommunikationen med målgruppen.

Djurbranschen är en av många branscher som har behov av att fler ungdomar väljer branschinriktade gymnasieprogram, och där möjlighet samtidigt ges att förbereda sig för högskolestudier inom området. Djurbranschen behöver såväl yrkesverksamma praktiker direkt efter naturbruksprogrammet, som högskoleutbildade yrkesverksamma med praktiska färdigheter och erfarenheter, t.ex. legitimerade veterinärer och djursjukskötare samt husdjursagronomer. Det breda naturbruksprogrammet är en bra bas för dessa karriärvägar, det är ett gymnasieprogram som sedan minst 20 år varit såväl yrkesinriktat som högskoleförberedande till sin karaktär.

Parallellt med denna utredning har den s.k. dimensioneringsutredningen (SOU 2020:33) arbetat, vilken lyft problematiken att så få elever väljer yrkesprogram. Yrkesprogrammen uppfattas av många i målgruppen som återvändsgränder, utan möjlighet till ytterligare karriärvägar via högskolestudier. Yrkesprogrammen har låg attraktionskraft.

I sitt remissyttrande över dimensioneringsutredningen har SLU framfört som principiell ståndpunkt att uppdelningen mellan yrkes- och studieförberedande program bör upplösas. SLU vill gärna ha f.d. naturbrukselever som studenter, vilka i sin gymnasieutbildning har varvat teori och praktik inom området, t.ex. yrkesutgångar mot djursjukvård och lantbruksdjur. (Det ingår även minst 15 veckor APL på olika arbetsplatser).

I nuvarande gymnasiestruktur missgynnas yrkesprogrammets studiemotiverade elever gentemot de som väljer högskoleförberedande program, då de förra behöver läsa ett antal extra kurser för att nå grundläggande och särskild behörighet, t.ex. för att fortsätta till högskoleutbildningar inom sitt branschområde.

Möjligheten till grundläggande och särskild behörighet inom dagens yrkesprogram bör ses över. Det stödjer det behov som branschen har, liksom intresset hos en stor del av de studiemotiverade eleverna, t.ex. inom Naturbruksprogrammets inriktning Djur.

2. En modell för ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola

DYN delar utredningens oro när det gäller risken att införande av ämnesbetyg kan förstärka ett uppskjutande beteende som finns hos en del elever.

Vidare har en del ämnen, t.ex. ämnet Djur, ett mångfacetterat innehåll med flera kurser där det saknas en tydlig progression. Detta gör att det kan bli svårt med nuvarande styrdokument att vikta samman till ett enda betyg.

Det finns en risk att en ämnesbetygsmodell utformas så att taktiska val främjas, där eleven undviker att fortsätta studierna inom ett visst ämne om hen riskerar sänkt betyg.

DYN bedömer som positivt att ämnesbetyg kan leda till längre tidsrymd för eleven att fördjupa sig och bredda sina kunskaper inom ett ämne. Ämnesbetyg kan ge en mer rättvis bild av elevens progression i ämnet och ge bättre möjligheter till ett fördjupat och mer långsiktigt lärande.

DYN ställer sig försiktigt positiv till förslaget om en modell för ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola.

3. Ämnen och ämnesplaner behöver ses över

DYN anser att förslaget om ämnesbetyg är en så omfattande reform vars konsekvenser inte helt kan bedömas förrän Skolverket presenterar ämnesplaner, betygskriterier och centralt innehåll, samt eventuella förändringar i programstrukturen.

DYN förutsätter att Skolverket förankrar större förändringar med aktuell bransch samt nationellt programråd. Det är även av yttersta vikt att Skolverkets försöksverksamhet med yrkesprov utvärderas och tas tillvara på ett bra sätt.

4. Förslag om kompensatorisk betygssättning och förslag om att läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper

Dagens system innehåller en tröskelregel, där eleven måste nå upp till samtliga kunskapskrav för ett betyg för att kunna få det betyget. En sammanvägning av flera sämre prestationer på prov och inlämningsuppgifter kan få en avgörande roll för vilket betyg som sätts.

DYN bedömer att förslaget om en helhetsbedömning vid betygssättningen bör ge mer rättvisande betyg.

DYN menar vidare att det är positivt att lärares professionella bedömarkompetens ges större utrymme vid betygssättningen än vad som är fallet med dagens system.

DYN ställer sig sammantaget positiv till förslagen om s.k. kompensatorisk betygssättning samt att läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper.

5. Meritpoängssystemet behöver ses över

Utredningen skriver att meritpoängssystemet kan behöva ses över. Vi delar starkt den uppfattningen, sett ur de nuvarande yrkesprogram-elevernas perspektiv.

I dagens gymnasieskola upplever vi att yrkesprogrammets elever är diskriminerade jämfört med de högskoleförberedande programmets elever vad gäller möjligheten att i sin gymnasieexamen nå grundläggande och särskild behörighet inför fortsatta högskolestudier inom vald yrkesinriktning. Därutöver har yrkesprogrammets elever mycket liten möjlighet att läsa ytterligare kurser, vilka enligt högskoleförordningen

(1993:100) § 18 anges som särskilt meriterande vid urval. Dessa meritkurser utgörs idag av moderna språk, svenskt teckenspråk för hörande, engelska och matematik.

SLU ser t.ex. gärna fler veterinärstudenter med bakgrund från NB:s inriktningar mot djur, men får i dagsläget ej ge meritpoäng för branschrelevanta kurser som rör lantbrukets husdjur, djurens hälso- och sjukvård etc. Däremot premieras elever, som läst t.ex. Spanska med betyg E, med meritpoäng.

Utredningens förslag är att enbart byta ordet "kurs" mot "ämne" i högskoleförordningen (1993:100) §18. Detta leder till fortsatt diskriminering av t.ex. ambitiösa naturbrukselever med siktet inställt på att utbilda sig till veterinär eller djursjukskötare.

DYN förordar att meritpoäng tas bort för de ämnen som i utredningens förslag klassas som meritämnen, då de i hög grad diskriminerar yrkesprogramselevers möjligheter att antas till högskoleutbildningar med stort söktryck, och där meritpoäng har stark "utslagsröst".

DYN anser att högskolorna bör ges rätten att själva besluta om vad som ska ge meritpoäng. Då skulle meritpoängen kunna bli mer relevanta för den utbildning som eleven söker.

Universiteten ska under år 2021 bedömas utifrån hur de breddar sin rekrytering – hur rimmar det med gymnasieskolans brist på möjlighet för yrkesprogrammets elever att erhålla meritpoäng för att ha större möjlighet att antas till översökta högskoleutbildningar inom sitt branschområde?

För Djurbranschens Yrkesnämnd

Ulf Uddman, ordförande
VD Svenska Kennelklubben
tel. 08 795 3010, ulf.uddman@skk.se